

Napadi iz zraka rušijo, kar pa se pobiranja tiče, so večinoma žrtve v stano-
vanjskih predelih stroci in ženske. De-
ček na gornji sliki je iz Havajev, ki je
bil ranjen od japonskih letalcev.

Napori osišča za odločitev vojne v tem letu

ZAVEZNIKI SKUŠAJO PRIDOBITI ITALIJO ZA UMIK. — JAPONCI UDARILI Z VSO SILO NA KITAJSKO. — AMERIŠKE ZMAGE NA MORJU. — NEMSKI UDAR NA VZHODU.

Vse v vojno zapletene države si prizadevajo, da se jo že letos odloči in konča. V ta namen se je Nemčija zavzela uporabiti vse svoje sile za poraz sovjetske armade. Hitler si ob enem prizadeva odrezati Rusiji dovoz potrebščin, ki jih ji pošiljajo Zed. države in Anglija, večinoma skozi Murmansk.

Angliji mir, v katerem bi ji dovolil ohraniti njen imperij, kolikor ga ji ne bo do tedaj vzela Japonska, Hitlerju pa se prizna gospodstvo nad Evropo. On pričakuje v teh manevrih veliko zaslonbe med angleškimi kapitalisti, ki bodo zadovoljni, da je komunistična Rusija uničena, in Nemčiji dovolili ohraniti Ukrajino ter druge okupirane kraje. Enake pomoči se Hitler nadeja v Zed. državah. Tako bi bila vojna v Evropi po tem načrtu končana z zmago Nemčije, ne da bi bila Anglija in Amerika poraženi.

Finska utrujena
Za uspešen napad na to sovjetsko pristanišče pa potrebuje Nemčije več sodelovanja od finske armade. Minuli teden je bil na Finskem Adolf Hitler, da je "čestital" finskemu feldmaršalu k njegovemu rojstnemu dnevu. Tako so namreč poročali finski in nemški listi. A resnica je druga, ker vsakdo ve, da Hitler ne zapravlja dnevo zaradi kakih čestitk.

Slabo za Hitlerja je, da se vojna ne razvija po njegovih načrtih. Njegova vojna v Rusiji traja že skoro eno leto, a lani je mislil, da jo bo končal v šestih ali sedmih tednih. V bitkah v tem letu je padlo na vzhodni fronti stotisoče Nemcev in naravno, da so tudi na sovjetski strani velike žrtve. Hitler je bil že lansko jesen uverjen, da je sovjetska armada za zmerom oslabiljena in jo je proglasil za uničeno. Pa se je dogodilo, da je letos jačja kakor je bila pred enim letom. Ker je tako presrečeno prerokoval, si letos Nemcem nič več ne upa obetati, da bo v jeseni vojne že

Finska armada je bila minule tedne večinoma pasivna. Hitler hoče, da udarijo Finci z novo proti Leningradu z ene, in Nemci z druge strani, in nato pa skupno na Murmansk. A Finci ne kažejo nič kaj volje igrati v roke Hitlerjevi strategiji, ker je njihova armada utrujena in ljudstvo pa želi mir. Finska bi morda že vprašala za premirje, ako ne bi bila v nji tako močna nemška armada, ki pazi, da se ji vlada v Helsingforsu ne izneveri.

Hitlerjev namen je zaeno podreti tudi po Kavkazu do oljnih polj, na osrednji fronti pa udariti proti Moskvi in jo okupirati.

Ko izvrši ta načrt, in misli, da je izvedljiv, kani ponuditi

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Nacionalizacija bogastev nujna potreba vseh dežel

V Angliji je morala država prevzeti obratovanje premogovnikov, ker privatni lastniki v sedanjih izjemnih razmerah niso bili kos nalogi.

Delavska stranka je zahtevala, da se premogovniki v očigled omenjenega dejstva socializira, toda vlada, v kateri ima večina torijska stranka — enako v parlamentu — je vzela privatnim lastnikom le pravico do obratovanja, a ob enem pa jim je zagotovila visoko najemnino, ki bo znašala mnogo milijonov na leto.

Kakor v Angliji uvidevamo tudi v Zed. državah, da so privatni lastniki industrije breme v naporih za višanje produkcije in prometa, ker so jim pred očmi edino le profiti. "Dobiček je tisto, kar nam daje veselje za pogon," pravijo oni. In vlada plačuje, kongres preiskuje in tu in tam kak član administracije kritizira.

Privatno lastništvo prirodnih bogastev, industrije in prometnih sredstev ne more služiti splošnosti v rednem času, še manj pa v vojnih razmerah. Toda ker privatni interesi kontrolirajo zbornice, vlade in sploh vse, se puste za svojo nesposobnost in za svoj krivični sistem še posebej plačati tudi v vojni. Delavstvo vseh dežel stari dobro sebi, in bodočnosti svojih dežel, ako se odločno zavzame izvajati socializacijo, neoziraje se na vik in krik posedujočih slojev.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

V Moskvi se je koncem maja vršil drugi židovski kongres, ki je izdal na vse žide po svetu oklice, da naj vztrajajo v borbi proti fašizmu do zadnje kaplje krvi. Namen takih zborovanj je zanesti proti-fašistično propagando med najširše množice zatiranih plemen in narodov.

dno. A tudi zavezniki ne drže rok križem. Po 7. decembru so Američani potopili že nad 250 japonskih in nemških tovornih ladij.

Nemška vlada je dala vsled enega nacija, ki je bil ustreljen v Pragi, pobiti nad 300 Čehov, med njimi nad 20 žensk. Češki narod jo je vsled tega še bolj zasovražil.

Od 7. decembra je bilo ubitih na napadenih ameriških tovornih ladjah blizu 1,500 ljudi, nad 2,600 je pogrešanih, 6,650 pa se jih je rešilo.

Totalitarne metode se uvaja vsled "totalne" vojne tudi v demokratične dežele. Obetajo, da ne bo dolgo, ko bodo tudi ameriški delavci podvrženi disciplini vojaške sorte. Delati bodo morali kjer jim bo ukazano in nihče si ne bo smel prebrati službe brez dovoljenja. Verjetno je, da bo taka odredba že letos izdana.

Argentinska vlada je cenzuro še bolj poostrila. Shodi so prepovedani in razprave o svetovnem položaju so prepovedane. Ramon S. Castillo, ki izvršuje na mesto bolnega predsednika vladne posle, je naklonjen osišču. On je uverjen, da bo Nemčija zmagala in da bo Argentina imela v nacijskem "novem redu" veliko važnejšo vlogo kot pa bi jo imela pod ameriško-angleško dominacijo. Opozicija tej njegovi politiki silno nasprotuje, a vsled odvzema svobode govora in tiska ne more pred ljudstvo in mu razjasniti položaj.

Avtomobilov je veliko manj na ameriških cestah kot jih je bilo do januarja to leto, vzlic temu pa so kršitve regulirane transportacije in avtne nezgode v čikaškem okraju narasle 33 odstotkov.

Catholic Review, ki jo izdajajo v New Yorku jezuiti, se obregava ob zvezno vlado, ker "dovoljuje" blati one "pošteno" politiko, med njimi katoliškega senatorja D. I. Walsh, ki so bili do 7. decembra za izolacijo, proti vojni in pobijali Rooseveltovo vnanjo politiko. Omenjeno glasilo jezuitov se ne zadovoljuje le s kritiziranjem vlade, nego poziva justični departament v akcijo proti

Podmornice so po 7. decembru potopile v ameriških vodah že nad 200 tovornih ladij. V istem času je bilo zgrajenih v ameriških ladjedelnicah nad 60 novih tovornih parnikov. Hitler ve, da s podmornicami največ škoduje. Silne množine našega tovora je že spravil na

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Število sovražnih inozemcev v USA se zelo pomnožilo

Od 3. junija dalje so smatrani za sovražne inozemce tudi priseljenci iz Madžarske, Rumunije in Bolgarije, ako še niso državljanji te dežele. Zvezni kongres je na priporočilo predsednika napovedal omenjenim tre mdežlam 3. junija vojno in tako so priseljenci madžarske, rumunske in bolgarske narodnosti postali "sovražniki" Zed. držav, čeprav so v resnici sovražniki režimov, ki vladajo v njihnih rojstnih deželah.

V Zed. državah je okrog 300 tisoč priselencev iz Madžarske, nad 115,000 iz Rumunije in okrog 10,000 Bolgarov, ki se morajo registrirati kot sovražni inozemci.

Omenjene tri države so nam napovedale vojno meseca decembra, a vlada Zed. držav jih je ignorirala, češ, da so Hitlerjeve marionete in vsled tega neodgovorne za svoje početje. Vzrok, da je ameriška vlada svoje stališče spremenila pa je v tem, ker hoče imeti priselence iz teh dežel bolj pod kontrolo.

Še dve državi sta, ki sta v vojni z nami, namreč Slovaška in "nezavisna" Hrvatska, a ameriška vlada ju ne priznava, zato je njuno vojno napoved popolnoma ignorirala.

Kakšna je francoska bojna mornarica?

Poučeni krogi v Londonu pravijo, da ima francoska vlada v Vichyju pod svojim poveljstvom štiri velike bojne ladje, 14 križark, kakih 50 rušilcev in 60 podmornic. To njeno pomorsko silo bi rad Hitler in če jo dobi, bo postal zavezniškemu tovoru na morjih še bolj nevaren.

Prvi slovenski piknik v Chicagu v tej sezoni

Prvi pomemben piknik, ki ga prirede čikaški Slovenci, bo to nedeljo (14. junija) pri A. Keglju v Willow Springsu.

Ali so se cene življenskih potrebščin znižale?

Ko je bil izdan odlok zvezne vlade, da cene blagu vseh vrst ne smejo biti višje kot so bile marca to leto, je bilo obljubljeno, da to pomeni znižanje cen življenskih potrebščin za skoro dva odstotka. Gospodinje pravijo, da o kakem znižanju cen še nič ne vedo.

Ameriški Rdeči križ veliko pomaga

Ameriški Rdeči križ je na bližnjem Vzhodu, v Grčiji, Palestini, Abesiniji in v drugih ondotnih deželah pomagal v minulih mesecih bednim z zdravili in živili v vsoti tri milijone dolarjev. Sovj. Uniji v istem času s potrebščinami v vrednosti nad dva milijona dolarjev. Vsa pomoč ameriškega Rdečega križa gre tja v blagu.

Problem kritja vojnih izdatkov jako zamotan

VOJNI IZDATKI ZNAŠAJO DOLAR NA DAN NA VSAKO OSEBO V TEJ DEŽELI. — DAVČNO BREME ZELO NEPRIMERNO RAZDELJENO. — KAJ JE S PREDSEDNIKOVO SUGESTIJO?

Zvezni zakladničar Henry Morgenthau je izračunal, da znašajo vojni izdatki ameriške vlade en dolar na dan na osebo. Na družino petih oseb pride torej po tem merilu \$1,725 vojnih stroškov na leto, ali več, kot pa znašajo dohodki povprečne družine.

da ga je par milijonov vrnila vladi.

Višanje davkov
Za zmagovanje tega bremena nalaga kongres nove davke, ki pa krijejo le majhen del tekočih izdatkov, drugo pa se plačuje s posojili.

Davek na dobičke je sicer navidezno visok, a bogate kompanije se mu izogibajo z bonusi direktorjem in uradnikom, z oglašanjem v listih, četudi nimajo česa prodajati, ker delajo le za vlado, in pa visoke plače si nakazujejo.

Kongres se že več tednov ukvarja z načrtom za dodatne davke, ki ga mu je predložil Morgenthau, pa mu ni bil všeč in ga drastično spremenil. Kongresniki so se pri tem potrudili, da so zaščitili kolikor se je dalo velike dohodke, a obdavnili pa sorazmerno najbolj one, ki davek vsled nizkih dohodkov najtežje plačujejo.

Dvojna mera

Isti ljudje, ki vpijejo, da je plača delavcev za nadure previsoka, in da je sploh pretirana, pa so se silno zgražali, ko je predsednik Roosevelt namignil, da naj ne bi nihče imel več dohodkov, kot po odbitju vseh davkov \$25,000 na leto. Medtem je davčna oblast po običajni rutini objavila imena onih, ki prejemale od \$50,000 do par sto tisoč dolarjev na leto plače od korporacij, katerim načeljujejo. Za delavca se jim zdi \$2,000 plače na leto preveč, njim pa se dva tisoč na dan zdi premalo.

Proti načrtu, ki ga je za višanje davkov sestavil kongresni odbor, je veliko protestov, a ne izgleda, da bo omiljen. Nasprotno, obetajo poleg teh dodatne nove davke.

Bilo bi potrebno te ljudi obdavčiti več kot so sedaj, ker res lahko plačajo in tudi dobičke bi bilo dobro obdavčiti več kot pa so sedaj.

Na primer takozvani zvezni prodajni davek. Tudi ta bo zadel najbolj tiste, ki najtežje plačujejo.

Vojna stane milijarde in dolg narašča. Tako ne bo šlo, kajti dolžiti se venomer leto za letom mora priversti v bankrot in pa v inflacijo, kakršna je doletela Evropo po prejšnji vojni. Zdrava gospodarska politika zveze vlade bi bila, da se omožeci vsakemu, ki dela, zaslužiti dovolj za dostojno preživljanje sebe in družine, drugo pa naj bi šlo za državne izdatke.

Dasi je tendenca zvezne administracije znižati dobičke korporacij na kakih 6 odstotkov na vloženi kapital, se ji to ne posreči, ker so razni ovinki, po katerih si družbe pomagajo do dobičkov, pa čeprav bi navidezno izgledalo, da ne presega 6 odstotkov. Na posebni kongresni preiskavi se je v začetku tega leta dogladno, da so nekatere kompanije napravile z vladnimi naročili od 10 do 30 odstotkov dobička in ena korporacija ga je napravila toliko.

Ni pa prav, da bi tisti, ki delajo trdo, imeli ob enem tudi najtežji boj za obstanek, oni, ki žive od delavcev, pa vlekli tisočake in stotisočake na leto.

Strah pred ideologijami ali pred ljudstvom?

Režimi v okupiranih deželah svare dan za dnem pred komunizmom. Vsakdo, ki noče molče prenesti krivic in trpljenja, jim je "komunist". Argentinska vlada je pooblastila svojo delegacijo na med-ameriško konferenco predlagati, da naj se poleg fašizma obsodi tudi komunizem za nezaželjeno ideologijo.

Vatikan svari pred njim, general Franco obeta, da ga bo pomagal uničiti, pa tudi če treba v ta namen poslati milijon Špancev na vzhodno fronto, škofje svare pred njim, in pod krinko boja zoper komunizem se šopiri reakcija bolj in bolj tudi v Zed. državah. Se celo žena predsednika te republike jim je trn v peti in jo oglašajo za "sopotnico" — sploh za osebo, ki je kvarna koristim naše republike.

"Proletarec" ni bil še nikoli "komunističen" in ni sedaj. Boril se je proti strujam, ki so rušile naše gibanje pod masko "komunizma" in "revolucionarstva" in na enakem stališču je ta list sedaj.

A to, kar počne reakcija pod pretvezo borbe proti komunizmu, je v resnici boj proti ljudskim koristim v splošnem. Se celo Rooseveltovo new deal ji je le "komunistični eksperiment".

Današnja borba reakcije proti "komunizmu" je boj zoper organizirano delavsko gibanje. Hitlerja je strah pred ljudstvom, in z enako bojznijo pred delavsko rajo se ukvarjajo vsi drugi, ki žive na nje-ne stroške.

Unija premogarjev v vrtincu spletkarstva

Ko se je pod vodstvom J. L. Lewisa ustanovilo gibanje za organiziranje delavcev v masnih industrijah, je unija premogarjev pomagala gmotno in moralno. John L. Lewis pravi v svojem poročilu, ki ga je dal širšemu odboru UMWA, da je znašalo direktno posojilo odboru CIO \$1,665,000, poleg pa so premogarji še posebej prispevali za CIO nad štiri milijone dolarjev. V slednji vsoti so vštete tudi plače, ki so jih prejeli v organizatoričnih kampanjah za CIO odborniki in agitatorji iz blagajne UMW.

Nihče ne zanikava, da je unija premogarjev gibanju za zgraditev industrialnih unij res veliko pomagala. To je venomer poudarjalo tudi vse kapitalistično časopisje, ki je blati CIO, in zahtevalo, da naj kongres napravi konec "izemanju" premogarjev. Zasluge UMW so torej za CIO neizbrisljive.

A dogodilo se je, da je ta ista unija premogarjev sedaj hočeš nočeš vprežena v boj in intrige zoper vodstvo CIO. In v obeh slučajih je John L. Lewis taisti, ki odločuje. Ko se je sprl z odborom AFL in z njenim predsednikom Wm. Greenom, je ustanovil CIO in uposil vso gmotno in moralno moč unije premogarjev za novo gibanje.

Ko se mu je konres industrialnih organizacij po zadnjih predsedniških volitvah po njegovi lastni krivdi izmuznil iz rok, uporablja unijo premogarjev proti njemu, da bi uničil, kar je prej sam pomagal graditi.

Odbor CIO, kateremu načeljuje Philip Murray pravi, da dajatev unije premogarjev v pomoč gibanju za industrialne unije niso bile posojilo, nego podpora. A zdi se, da bi CIO bil pripravljen vrniti uniji premogarjev vse do centa, če ne bi bila trjarjev podvzeta tako sovražno in ako ne bi Lewis sunil

iz glavnega odbora UMW podpredsednika Philipa Murrayja, ki mu je bil ves čas zvest prijatelj in je predsedništvo CIO prevzel le na Lewisovo prigovarjanje.

PIKNIK V KORIST PROLETARCA in za RUSKI RELIF v nedeljo 14. junija pri Keglju v Willow Springsu

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vai rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaits
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Narod brez prijateljev in zaščite

Eden izmed najbolj pozabljenih narodov v sedanji vojni je slovenski. V angleških vladnih krogih ga le redko kdaj kdo omeni, v Washingtonu pa ga poznajo manj kakor v času Wilsonove administracije.

Neki član angleške vlade je nedavno izjavil, da je bila ustanovitev malih suverenih dežel po prejšnji vojni zmeta, ki se je po tej vojni ne bo smelo ponoviti. Zdi se, da so v Washingtonu enakega mnenja. Pred očmi jim je Čehoslovaška, s svojimi Sudeti, Gdansk, Memel, Jugoslavija, Hrvati in njihova "nezavisna", Slovaška itd.

Hitler pravi, da so mali narodi le nadlega za človeštvo in z njim soglašajo mnogi tudi v demokratičnih deželah.

Slovenecem je bila storjena po prejšnji vojni silna krivica. Kaj lahko se primeri, da jih po sedanjem konfliktu zadene še hujši udarec.

V prejšnji vojni so imeli Slovenci mnogo znanih voditeljev. Kar jih je bilo na Primorskem, jih je potem zatrla Italija. V ostali Sloveniji je bila pod diktaturo dovoljena le ena stranka in samo en voditelj, ki je umrl, njegov naslednik pa je bil ubit v nemškem napadu na Beograd.

O Slovincih je bila nedavno izdana v angleščini mala brošura, ki bo morda nekoliko pomagala, ako pride v roke pravim ljudem in se bodo zanimali zanjo. V Washingtonu bi morda lahko kaj storil Louis Adamič, pa slišimo le malo o njemu. Jugoslovanski ministri v Ameriki se gibljejo največ med svojim narodom, kar je prav, a še bolj važno v takih razmerah je, da si bi utrli pot med one, ki bodo po končani vojni risali meje.

Jugoslavijo otežkoča še posebno nesrečni boj med Hrvati in Srbi. Američani in Angleži si mislijo o tem boju svoje in se nič ne ogrevajo za obnovitev države, ki tišči narazen.

Srbe imajo v čislah v Londonu in v Washingtonu, vzlic temu, da se je Hitlerju posrečilo dobiti "kvizlinga" tudi med njimi v osebi bivšega vojnega ministra Milana Nedjca. Po vojni bodo Srbi pridobili, tudi ako se Jugoslavije v prejšnjih mejah več ne obnovi. Bo pa "velika" Srbija, ki dobi Bosno, Hercegovino in Črno goro.

Profesor Renner z univerze Columbia, o katerem pravijo, da ima v vladi v Washingtonu veliko vpliva, je za "veliko" Srbijo, ki pa naj bo le avtonomni del nove balkanske države. V njo bi po njegovem načrtu spadale poleg Srbije tudi Rumunija, Bolgarska in Grčija.

Dalmacijo je na svojem zemljevidu (priobčenem v magazinu Collier's dne 6. junija) dal Italiji. Slovenija bi ostala razdeljena, kot približno sedaj, med Italijo, Nemčijo in Madžarsko. Češka bi se združila s Poljsko. Hrvatska naj bi postala "italijanska farma".

Prejšnji jugoslovanski premier general Simović je v Londonu oznanil, da zahteva jugoslovanska vlada ne samo vse tisto ozemlje, ki ga je imela do sedanje vojne, nego tudi Primorsko, slovenski del Koroške in druge jugoslovanske kraje. Kmalu potem je moral Simović odstopiti in njegovi tovariši so resignacijo opravičevali s tem, da je svoje poslanstvo dovršil s strmoglavljenjem prejšnjega režima in ker ni diplomat, nego le vojak, je prepustil državniške posle večječjim rokam.

Novi premier ni glede Slovenije še ničesar določnega izjavil, in bržkone tudi ne bo.

Pri "Amerikanskem Srbobranu" v Pittsburghu so se nad Slovenci že večkrat spotikali, češ, da njihovi "voditelji" hočejo Slovenijo pridružiti Italiji. Resnica seveda je, da Slovenci nočejo pod Italijo, toda kot narod so brez besede in brez moči. Za Italijo se ogreva le nekaj takih, ki so pod vplivom Vatikana.

Ako se slovenska sekcija JPO res loti politične akcije, kakor je obetala, bo njena najvažnejša naloga pridobiti predvsem ameriško vlado za pravično rešitev tega problema. Italijani v Ameriki delujejo pod geslom antifasizma in za demokratično Italijo na vse kriplje in imajo pri tem podporo Washingtona in Londona. Vse to italijanski protifasistično gibanje pa ob enem zahteva za Italijo več teritorija v Evropi kot ga je dobila po prejšnji vojni. Da pa se ga ji lahko le na stroške Jugoslavije in Francije. Slovenci so v teh spletkah med dvema ognjema. Nihče izmed članov vlade v Washingtonu in v Londonu ni še določno izjavil, kaj se stori z njimi. Vemo pa, da imajo mali narodi sedaj manj zaslombe in prijateljev v svetovni javnosti kakor v prejšnji vojni. Slovenski pa še najmanj izmed vseh. Situacija za bodočnost slovenskega naroda sicer ni še obupna, če bo jugoslovanska vlada hotela vztrajati pri izjavi generala Simovića in določno poudarila, da Slovenci in Hrvati ne bodo postali žrtev italijanskega imperializma.

Ako socializem nima bodočnosti, čemu se ga plutokracija tako boji?

Na gornji sliki so avti, kakor jih je ta takrat še nova, industrija producirala v početku. Vsem so se zdeli luksusi. Milijone ljudi, ki so se preživljali s konjsko vprego, z železnico in električnimi progami, so jih smatrali za nebodiljtreba. Pa se je primerilo, da je postal avto Američanu v tovoru in osebnem prometu potreba. Sedaj pa se ji mora stopnjema odrekati, ker preti valed vojne občutno pomanjkanje gumiya.

BORIS FURLAN:

Kako naj ameriški Slovenci pomagajo pri rešitvi primorskega vprašanja?

(Sledeči članek je bil poslan za priobčitev v Majskem Glasu, češar pa nam ni bilo mogoče, ker smo ga prejeli ko je bila revija že v tisku. Z avtorjevimi dovoljenjem ga objavljamo v Proletarcu.)

Staro pravilo rimske politične modrosti je bilo, da bodi pripravljen na vojno, če hočeš ohraniti mir. Ravnanje po tem pravilu vojne sicer ne izključuje, pač pa zmanjšuje verjetnost njenega izbruha. Naša nemoč obudi in ojača nasprotnikovo pohlepnost, ker poveča šanse na uspeh napada prav tako, kakor jo primerna sila kroti, ker zmanjšuje verjetnost uspeha. To pravilo bo veljalo, dokler bo sožitje narodov osnovano na sili in dokler bo moč merilo dopustnega in nedopustnega. Tudi današnja vojna je primer, ki potrjuje njegovo veljavnost. Da so bile demokratične sile bolj pripravljene, bi te svetovne vojne vsaj v tej obliki in v tem času ne bilo. Za totalitarne države, ki so javno poveljevale vojne in jasno proglaševale voljo po nasilnem razširjenju svoje oblasti, je vojaška šibkost demokracij morala biti naravna vzpodbuda k dejanju. Skušnjava je morala biti tem večja, čim bolj so demokracije ob vsaki priliki ponavljale svojo miroljubnost in vero v možnost sporazuma vseh spornih vprašanj. Poudarjeno miroljubnost so nacifašisti tolmáčili le kot izraz vojaške nemoči in dokaz splošne življenjske šibkosti demokratičnih držav. Čim bolj so se demokracije izjavljale za mir, tem bolj so bili nacifašisti prepričani, da se demokracije vojne bojijo, da demokracija ni ideja, ki bi mogla navdahniti ljudi za žrtve, in da so demokracije pomehkuženi, udani samozadovoljnemu uživanju udobnosti življenja.

Nacifašisti so se uračunali, ne v kalkulaciji vojaških sil, pač pa v moralnih vrednotah demokracij. Izkazalo se je, da je demokracija še vedno ideal, ki navdihuje mase k doprinalanju največjih žrtv. Moralne vrednote, ki delujejo v demokracijah, pa morajo prej ali slej najti izraza v taki materialni sili, ki bo pod svojo težo zdrobila dosedanjo nacifašistično vojaško premoč. Odtod potreba totalitarne moralne mobilizacije vseh sil naroda, kajti v demokracijah sledijo dejanja idejam. Demokracija je sistem, ki deluje pod moralnim pritiskom, in če je moralna ideja v nas dovolj jaka, živa in dejavna, če stopnjevana do skrajnih meja objame celoto naroda, se bo izlila v tako silnem plazu, da se mu ne bo moglo ničesar zoperstavljati.

Delati moramo torej v smislu te totalitarne moralne mobilizacije, ki je predpogoj za uspeh materialne mobilizacije

vseh narodovih sil. Če zajame materialna mobilizacija samo del narodovih sil, objame moralna mobilizacija prav vse članke občestva. Na tej fronti se nahaja vsak v prvi vrsti, vsak je poklican, da doprinese svoj delež h končni zmagi. Tudi na tej moralni fronti ni presledkov v vojevanju, boj se vrši dan za dnem in ob vsaki uri. Od zadržanja vsakega posameznika, pa če samega sebe smatra za še tako neznanega, je odvisno, ali bo odpor celote dovolj velik, da bo vodil do uspeha. Kajti narod obstoji iz posameznikov, in dejanja vseh teh posameznikov se zlivajo in združujejo v velikih dejanjih naroda.

O pogojih te moralne totalitarne mobilizacije bi danes rad spregovoril nekaj besed. Ameriških Slovincem ni treba učiti patriotizma, ne ameriškega, ne slovenskega. Svojo nedeljno brezpogojno zvestobo novi domovini so dokazali in iz dneva v dan dokazujejo z dejanji na bojnem polju, v rudnikih in tovarnah, v socialnem in družbenem delovanju. Američani so in ponosni na deželo, ki jih je prepojila z novim duhom življenja in jim dala boljše pogoje obstanka. Obilica stori človeka radodarnega in duhovne dobrine, katerih so bili tu deležni, navdajajo ameriške Slovence z željo, prinesiti vsaj nekaj teh darov stari domovini in narodu, iz katerega so izšli. Globoko pretresljiva za človeka iz starega kraja je ta osnovna srčna dobrota rodnih bratov, ta složna volja, pomagati z vsem, kar imajo. In stara domovina njim doslej ni bila ne pravična ne hvaležna... In prav osebno izkustvo, ki sem ga imel ob neprecenljivo dragocenem občevanju z izbranimi zastopniki ameriškega slovenstva, so me napotili k razmišljanju o totalitarni moralni mobilizaciji vseh narodovih sil.

Kajti za ameriške Slovence ni to nič novega. Kot stari borci za resnično demokracijo so se oni nahajali v tem stanju totalitarne duhovne mobilizacije že davno preden je vojna zajela njihovo domovino. Ze od vsega početka so spoznali pravo naravo današnjih napadalcev in dvignili svoj glas za trpičene brate v starem kraju, opozarjali na nevarnost, ki grozi vsemu civiliziranemu svetu, če se tako postopanje dopusti tudi samo nad drobcem človeštva. Njih glas se ni upošteval, ne glas drugih prvoboriteljev za človečanske pravice. A bili so pravi preroki. Gorje je prišlo sedaj nad vse. Zato ne bo odveč, če

se nekoliko pomudimo ob razmišljanju vzrokov, ki so vodili do današnjega stanja. Jasnost o tem bo okrepila našo borbenost in vidneje pokazala pot, po kateri moramo hoditi, da dosežemo končni smoter. Zgodovinar, ki bo v bodočnosti raziskoval zgodovino sedanosti, se bo moral začuden vprašati, zakaj so široke mase v demokracijah tako verno sledile pacifistični propagandi, da jih je vojna zajela duhovno povsem nepripravljene. Ta propaganda je bila deloma plačana od nacifašistov, da uspava čuječnost demokracij, deloma pa je v dobri veri napeljavala vodo na mlin svojega največjega nasprotnika. Glede teh dobrobrnih pacifistov, ki jih je še danes mnogo in ki še danes ovirajo celotni vojni napor, se postavlja vprašanje po vzrokih zaslepljenosti, ki je menila, da se bo dalo današnji vojni izbeči z dobro voljo in popustljivostjo napram napadalcem. Ti vzroki so v bistvu dvojni: eden je psihološki in se tiče zmotne presoje človeške narave, drugi pa je logičen in se nanaša na razumsko sklepanje iz nepravilnih premis.

(Dalje prihodnjč.)

Minister Snój pride v La Salle

La Salle, Ill. — V nedeljo 21. junija pride v La Salle član jugoslovanske vlade Franc Snój. Govoril bo na shodu v Slovenskem domu, ki ga sklicuje lokalni odbor slovenske sekcije jugoslovanskega pomožnega odbora. Vsi rojaki tu in vosednih naselbinah so vabljeni, da se udeležijo tega zborovanja. Prične se ob 2. pop.

Anton Udovih.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Državni pravnik Francis Biddle je odločil, da mora biti Harry Bridges deportiran. Ta Bridgesova afera je že stara stvar. Začela se je pred leti, ko je Harry Bridges organiziral pristaniške delavce in s tem odprl boj med ladijskimi magnati ter delavci. Tega greha mu niso ti mogotei nikdar odpustili. Da so se fantje borili z vsemi sredstvi, kateri se morejo kupiti za denar, mi lahko verujete. Bridges je čez noč postal lump, radikalec, komunist, sploh oseba, katere je silno nevarna državi. Po sodiščih, kongresu, senatu, v vsem vlekapitalističnem časopisju je bil razkrit in označen kot tip rdečega unionista, kateri mora biti deportiran. Bridges sam se ni dosti brigal za te epitete, ampak je svoje delo nadaljeval in napravil iz nekaj najrevnejših ljudi eno najtrdnjših organiziranih enot v delavskih unijah Amerike.

Pred letom dni je neki časnikarski poročevalec obiskal več pristaniških delavskih rodbin v San Franciscu. Povsod je dobil enak odgovor. "Moj mož je zaslužil pred organiziranjem pod vodstvom Harryja — kadar je bil pač toliko srečen, da je delal — \$700 do \$800 na leto. S tem zaslužkom je bilo skoro nemogoče človeško živeti in o troke dostojno vzgajati. Sedaj zasluži čez dva tisoč dolarjev na leto, ima dobre delavske pogoje in unijske ure. Otroke lahko pošiljamo v šole in doma imamo dostojno življenje."

Tem ljudem je Harry Bridges ne samo vodja, ampak simbol njih moči in organiziratelj.

Kaj tiči za to Biddlevo odločitvijo, ne vem. In zakaj se je odločil za tak ukaz ravno sedaj, je tudi težko razumeti. Ali zadnja beseda še ni izgovorjena.

Počedovanje in okolica

Sredi svetovnega klanja in "blitzov" — v resnici iznemadli človeka, ko čita poročilo Dr. Judaha Marmorja v New Yorku. Dr. Marmor je namreč pravil na konvenciji psihologov v Bostonu — kako končati vojno — med mravljami. Mogoče se bo dalo to tudi aplicirati med "Homo sapiens", če ne bo že prepozno.

Njegovo poročilo je sledeče: V stekleno omaro so bile položene mlade mravlje treh sovražnih specij. In tem so se dodale bube šestih smrtno sovražnih rodov. In ravno nasprotno kar so delale stare mravlje, so te otroške mravlje hranile bube, dokler se niso spremenile v male mravlje, ter živele z njimi v popolnem miru. Pravil je tudi, kako je vrabec, kateri se je rodil med kanarčki, pel kot narnarček, ter rudeče perutni kos vzgajen med kokoši pel kot petelin. Ali ti zadnji slučaj niso tako važni kot prvi o mravljah — kateri supportira teorijo, da človeška narava ni počedovana, ampak je odvisna od družbe, v kateri zraste. "Pripoznajte to," je rekel dr. Marmor, "pa bo upanje za izboljšanje bodočega sveta na razvalinah sedanjega."

sanje bodočega sveta na razvalinah sedanjega."

Konferenca Prosvetne matice v Milwaukee

Dne 31. maja se je vršila konferenca Prosvetne matice v Milwaukeeju, katere sem se tudi jaz udeležil. Konferenca ni bila sicer tako dobro obiskana kot nekatero prejšnje, ali je bila zelo zanimiva in konstruktivna. Udeležili so se delegati in delegatkinje iz Chicaga, Ciera, Waukegana in Milwaukeeja. Če se upošteva sedanje razmere, je bilo razpoloženje dobro in sprejetih precej dobrih sugestij in zaključkov. Konferenčni tajnik S. Garden je podal svoje poročilo, nato so sledila poročila zastopnikov in končno referati. Prihodnja konferenca bo v jeseni v Waukeganu. Za tajnika je bil ponovno izvoljen sodrug Tone Garden.

Se nekaj o teorijah

Ker sem že prej razpravljaval o mravljah, bi bilo dobro če bi nekdo to teorijo zblizanja uvedel tudi med naše unijske voditelje. Še posebno dobra bi bila ta aplikacija na Johna L. Lewisa. Nikdar poprej ni bila delavska enotnost tako potrebna kot ravno sedaj. In sredi teh kritičnih časov, ko že izgleda nekako zblizanje med CIO in AFL, se pa oglasi Lewis, na najdemagogičnejši način. Da to ni v korist organiziranemu delavstvu, ve že vsak pedant. Ali, kaj izgleda, bo Lewis dobil svoj funt mesa — in delavstvo pa razdvojenje, preprij in škodo.

Ruski relief

Zadnje čase sem dobil precej odziva. Tone Zornik mi je poslal tri dolarje, enega zase in dva za Jožeta Britza. Jože F. Durn iz Clevelanda je poslal dva dolarja. Na konferenci v Milwaukeeju je daroval Mike Sostarič pet dolarjev. Po dolarju pa Frank Puncer, Mary Selavec, Mitzi Oven, Frank Markovič in Kristina Podjavoršek. Zadnjič na skupni prireditvi slovenskih društev so darovali po dolarju: John Turk, Frank Udovih, dr. Frank Paulich, Peter Vrhovnik, John Jeréb in Katherine Hrvatin. J. Klančnik je daroval 50c. Skupaj \$20.50. Preje \$185.50, skupaj \$206.00.

Raznoterosti

Prošli teden si je v Chicagu končal življenje neki Japonec, star 45 let; rojen v Ameriki. Zapustil je pismo, naslovljeno na neko žensko, rekoč, da je radi vojne z Japonsko zgubil vsako priliko do dela. Kjerkoli ga je dobil, ga je moral pustiti, ker je Japonec. Rešitev je bila — vrvi.

V Zapadni Indiji imajo tudi težke probleme, kateri mečejo precej luči na tamošnje razmere. Zgodba je namreč ta: Zadnje čase grade tam utrdbe ameriške vojaške oblasti, katere plačajo domačinom za deset ur dela sedem centov na uro. Najprvo so jim hoteli plačati deset centov na uro ali angleške kolonijalne oblasti so protestirale, češ, da bo tako velika plača napram tam uveljavljeni minimalni plači štirih centov na uro — demoralizirala domačine. Končno je bil sprejet kompromis sedmih centov. Pa se je dogodilo, da jih je le preveč vprašalo za delo pri ameriških vojaških utrdbah.

Štiri cente na uro — ni čuda, da so Angleži tako hitro izgubili prijateljstvo domačinov — in svoje kolonije!

Sodrug, prijatelj! Ne pozabite datum 14. junija. Na ta dan vsi v Willow Springs. To mora biti največji piknik, kar jih je še imel Proletarec. Spominjam se kako so se pred par leti udeležili našega piknika sodrugi iz Springfielda, Ill. Mogoče pridejo zopet letos?

Zupan E. Kelly je proglasil dan 22. junija za ruski dan v Chicagu. Ta dan se bo nabiralo za ruski civilni relief. Naš dan bo 14. junija, torej za našega Proletarca in za junaške Ruse.

"Proletarec" ne bi mogel izhajati brez podpore. Ker so mu potrebne, upotrebite prilžnosti za zbiranje prispevkov v njegov tiskovni sklad.

PIKNIK

v korist

PROLETARCA

in za

RUSKI RELIF

PRIREDI KLUB ŠT. 1 JSZ

V NEDELJO 14. JUNIJA

NA KEGLOVEM VRTU V WILLOW SPRINGSU

(Citajte v tej številki dopis in pa Ovnovo kolono o namenu in pripravah za ta izlet.)

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

"Zarja", o kateri mnogi trdijo, da je največje samostojno podporno društvo v Chicagu, je imela zadnjo nedeljo svoj pomladanski piknik. Vršil se je pri A. Keglu v Willow Springsu. Dopoldne je deževalo, oblačno in hladno pa je bilo ves dan. Vzlic temu je bila udeležba precejšnja in ljudje — tako se mi je zdelo — pa brez skrbi. Pa ni bilo tako. Tam nekje je bil Bill Putz s svojo mlado ženo. Ključje ga k vojakom. In pa nekaj drugih fantov, ki so pozvani. Zaročenke in žene so v skrbeh. Nekateri fantje in možje so prišli v uniformah. Ti so se prvega "strahu" že odvadili. — "Zarja" ima prednost, kar se delavec in delavk tiče. Odbornikom jih ni treba iskati. Pošteno jih pohvalijo, sodelujejo z njimi, in tako so svoj piknik izvršili vzlic neugodnemu vremenu jako ugodno. Nekateri smo vabili navzoče na piknik na isti vrt (h Keglu), ki bo prihodnjo nedeljo 14. junija. Priredi ga klub št. 1 JSZ v prid Proletarca in za ruski relief. Mnogi so obljubili, da pridejo. Joe Švigel, ki je dejal, da gre na farmo prihodnjo nedeljo, pa je prispeval dolar, in tikete tudi že ima. Nekaj jih je na Zarjem pikniku prodala Frances Vreček in pa Mary Udovich, pisec teh vrstic in morda še kdo. Torej na svidenje, kar vas je v Chicagu in okolici, prihodnjo nedeljo pri Keglu v Willow Springsu.

Podpirajmo sedaj svoje!

Namreč le ameriške vojake. Tako je vzkliknil neki naš tu rojen prijatelj na večjem skupnem zboru slovenskih društev, ko se je šlo za pomoč ljudstvu Slovenije in ostale Jugoslavije. Njegov namen je ta: "Zaupajmo naši deželi, podpirajmo njeno armado, postrezimo svojim vojakom." Ni napačen tak argument, če bi verovali v izolacijo, ki pa je diskreditirana stvar. Pomagajmo torej svojim tu, in zaeno z ameriško vlado vred vsem v inozemstvu, ki so vredni podpore.

Drug argument: "Ne bi bil zoper pomoč Jugoslaviji, ker so tam naši sorodniki, a čemu zbirati za Rusijo?" Zelo enostavno vprašanje in prav tako lahak odgovor: Čim več in čim hitreje bomo Sovjetski Uniji pomagali, več ameriških življenj bo prihranjenih, in tudi več vojnih izdatkov zaeno. Tako kramljamo v družbi, se šalimo in pride vmes kdo, ki ni še nikoli verjel v prohibicijo in jo udari v pomenek s popolnoma drugimi besedami. Se smeje, je srečen in vesel, sknbi pa ga le,

kako se bo počutil na delu naslednji dan.

Dve Slovenki v Chicagu sta bili nedavno omenjeni v tukajšnjem angleškem tisku in njuna portreta sta bila vložena v opis. Prva je bila Mary Terchell (iz Strabane, Pa.), druga pa Ann Groser, hči našega oskrbnika v Centru. Obe sta dobili priznanje v prizadevanjih za prodajanje vojnih bondov. Naj bo še omenjeno, da poleg teh dveh je bilo v slikah in opisih letos omenjenih že več drugih naših deklet v tem mestu, ki pa so bile oglašane za aktivne v raznih naših prireditvah, naših društvih in pa za jugoslovanski pomožni relief. Med temi sta bili sestri Korečan, in pa sopranistka Ann Beniger.

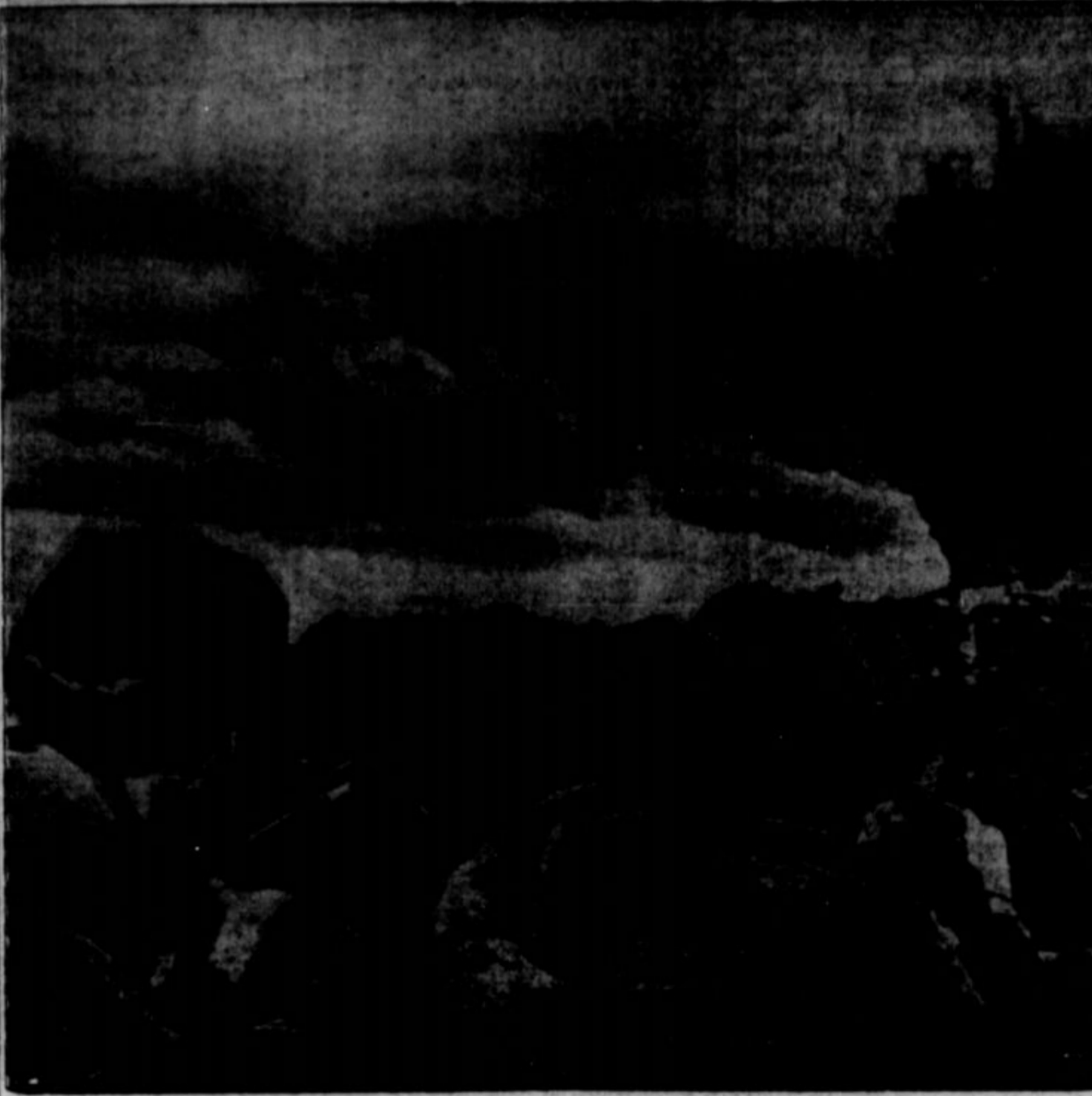
Cehi v Pragi so bili primorani zadnjo nedeljo vsi na ulico in hliniti žalovanje za rabljem Reinhardom Heydrichom, ki za je dober teden dni prej nekdo smrtno nevarno ranil in je moral kazen za to plačati s smrtjo par sto Čehov; moških in žensk. Kar je za opazovalce od zunaj zanimivo, je to: kako naj ljudje žalujejo, ko pa jim je na vso moč všeč, da je Heydrich skončal svojo krvniško pot baš v Pragi? Res pa so Čehi vsepovsod žalovali za svojimi žrtvami. Gestapo jih je dal pobiti, a Heydricha s tem le ni mogel obuditi k življenju.

Zadnjo nedeljo se je vršil v Clevelandu sestanek mnogih vodilnih slovenskih mož in žensk, ki so se sešli v namenu, da razpravljajo, kaj bi nam bilo mogoče storiti v otmitev slovenskega naroda. Urednik Proletarca — žal — ni mogel na ta sestanek. Sicer pa jih bo treba še mnogo in pa delati, ne samo sklepati. Pisec je še vedno mnenja, da manjka tej akciji za maha in pa propagandne moči.

Komentarji so s tem za to številko končani, ker je treba dati prostor dopisom, ki so izostali iz prejšnje številke in onim, ki smo jih prejeli pozneje. Najzanimivejši, z zgodovinskega vidika, je v tej številki dopis Toneta Šularja. Posebno za cne, ki so se ali se še zanimajo za razvoj ameriških Slovencev in pa kako bolj in bolj vse gineva pred njihovim pragom.

John Sprohar se oženil

Chicago. — Krog slovenskih pečlarjev se krči. Dne 8. junija se je poročil John Sprohar s svojo zaročenko, ki smo jo v Centru in na naših priredbah že velikokrat videli. Ona je deklet češkega rodu, vljudna in jako prikupna. Obilo sreče.

Vojna v Sovjetski Uniji se nagloma spreminja v "poletno" bojevanje. Skozi zadnjo zimo je Nemčija utrpela na ruskih bojiščih ogromne izgube, pa si prizadeva, da bi letos vojno tam skončala in se otela take nesreče. Sovjetsko poveljstvo pa obljublja Nemcem še večja presenečenja. Gornje je slika z ruske fronte na Krimu, ki ga Nemci to'poletje napadajo z vso svojo silo.

Cankarjev Glasnik

Majska številka Cankarjevega glasnika je izšla s sledečo vsebino: Vojna in slovanstvo, Etbina Kristan; Moč duše, pesem, Ivan Jontez; Od srca do srca (zahvalno pismo Etbina Kristana); O sodobni Rusiji, Milan Medvešek; Zadeva kritike, nadaljevanje, Ivan Molek; Pokopališki župnik, Carl Wolf, prevedel Joseph Jauch; Deset tisoč morskih prašičkov, Frank Česen; Dve sestri, I. J.; Književnost; Kulturna kronika.

Cankarjev glasnik stane \$3 na leto in se naroča na 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O. V tej številki je prvič navedeno, da je njegov novi urednik Ivan Jontez. Upravnik je Ludvik Medvešek.

Temne sile na pohodu

Fontana, Calif. — 22. maja zjutraj mi pride slučajno v roke lokalni list Fontana Herald, in že na prvi strani lista vidim naznanilo in vabilo sledeče vsebine:

Sunkist Lodge 723 SNPJ is sponsoring a huge outdoor picnic in the afternoon on Sunday, May 31, to be followed by dancing in the Slovenian hall, Cypress and P. E. tracks at 7:30 P. M.

Members of the lodge are sponsoring this event as a benefit for the St. Joseph Tower of Victory, all proceeds being used to help in defraying its expense.

In to dotični nazivajo "victory". Yes, victory za rimsko hierarhijo, ki je podprla in odobrila Francovo vlado v Španiji, ki je fašistična in podpira Mussolinija, ki mori nedolžne ljudi po Sloveniji s pomočjo zavveznika Hitlerja, in to je po mnenju dotičnih "victory". Jaz bi dotične vprašal, naj odgovorijo, koliko si more vlada Zed. držav pomagati s takim stolpom? Lahko je milijon takih stolpov, toda vladi Zed. držav ne bi pomagali niti za en las. Nasprotno, ako bi dotični za tisti denar, ki so za porabili za stolp, kupili vojne bonde in znamenke, potem bi lahko rekli victory. Tudi bi bilo boljše, ako bi dali v sklad za pomožno akcijo za stari krāj po vojni za bedne, ali za ruski relief, kajti Rusi se herojsko borijo na strani Zed. držav za poraz fašizma in nacizma. Vse to bi pomenilo victory, nikdar pa ne stolpi, akoravno bi jih bilo cel milijon. Datični naj si dobro zapomnijo, da vlada Zed. držav ne vprašuje, koliko babilonskih stolpov se bo v tem kritičnem

času postavilo, ampak koliko vojnih bondov se bo kupilo, da bo vladi mogoče vojno uspešno voditi proti fašizmu in nacizmu do končne zmage.

Valentin Zajec, član društva 569 SNPJ.

Nekaj mojih misli

Cleveland, O. — Well, našo prvo priredbo v pomoč stari domovini smo dovršili s povoljnim uspehom. In to vzlic temu, da nekateri gledajo to akcijo nekako čez rame in bi jo rajše prej sabotirali kot pa ji pomagali. Nič zato. Smo v demokratični deželi, v kateri ima vsakdo pravico misliti in delati po svoje, četudi se marsikdo izmed takih spotika ob demokracijo in socialiste.

V nedavni uradni (sredini) Prosveti je urednik s člankom "Ali smo Slovani zrelci za demokracijo" v živo zadel. Vsi, ki še čutimo s svojo rojstno domovino ji želimo to kar sami uživamo, to je, saj politično demokracijo. In kot izgleda, se polagoma pomikamo tudi v ekonomsko. In če je to dobro za nas tukaj, čemu ne bi bilo za narode onkraj oceanov? Žal, da naša domovina ni imela Jeffersonov Lincolnov in Wilsonov in ne mož, kakor je sedanj amer. predsednik Roosevelt. In kot pravi urednik omenjenega lista, da kadar se bodo postavili na čelo naroda ljudje, ki verujejo v demokracijo, bo ta dosegla zadnjo hišico in ves narod jo bo potem deležen. Žal, da je takim težko priti v ospredje. Prevladujejo taki, ki hočejo vladati. Ti vedo, da je laglje vladati nevedno kot pa razumno ljudstvo. In če se tu in tam pojavi med njim duh upornišva, se poslužijo sile.

Tudi dopis Antona Gardna v Prosveti z dne 21. aprila je precej trpek. A pri nas naleti s takimi razglabljanji od lanskega 22. junija na precej pikre opazke. Sedaj pač ni čas obujati spomine na stare grehe. Smo v "junajted frontu".

Izgleda, da je politična akcija ameriških Slovencev za staro domovino v znamenju cincanja. Saj se še celo na možno akcijo gleda nekako nezaupno. Medtem pa Hitler in Mussolini Slovenijo tiranizirata in žreeta.

Nekateri so v dvomih tudi glede vprašanja Primorske. Da Trst ni naš št. Vsi taki bi najraje ta problem potisnili v ozadje in bi tudi ga, ako ne bi bilo skoro polovico ameriških

Slovencev iz Primorske doma. Oni so najbolj žilava veja našega naroda, napredni, čitatelji in podporniki našega tiska in delavni v vsakem oziru.

Ko je bil ustanovljen odbor, v namenu, da potisne to resno vprašanje v ospredje, so naši priseljenci iz zasužnjnih krajev (iz Primorske, kjer še nikoli ni bilo svobode) prišli skupaj, in zahtevali, da se deluje za rešitev vsega naroda. Torej, ako že mislimo na kako politično akcijo v pomoč Sloveniji, mora vključevati tudi primorske in koroške Slovence in vse druge, ki jih tlači imperialistična sila. To načelo je povdaril tudi prejšnji jugoslovanski ministriški predsednik Simović v Londonu. Kaj se je zgodilo z njim po tisti njegovi izjavi, je znano.

Nekje v Prosveti smo čitali, kako je neki M. M. nahnulil udruženje Primorcev za "samopostavljence" in da diše po fašizmu. Tisto je nekdo napisal v hipni vzruženosti ali kako bi že rekel. Nihče se ni sam sebe imenoval nikamor, pač pa je to storil narod na zboru — bilo ga je okrog 1.500 oseb. Ta je soglasno sklenil, da naj odbor vztrajno deluje sedaj ko je čas, in pridobi v akcijo slehernega Slovence iz primorskih krajev. Ko to doseže, naj skliče kongres, da bi zahteval pravice, ki temu narodu gredo po vseh človeških pravilih.

Cinizem naj preneha, malodušnost se naj umakne. Biblijski rek, da kadar te kdo udari na eno lice, nastavi mu še drugega, ne sme postati pravilo nikogar, ki stremi po svobodi. Krvoločnežev in tiranov ne boš premagal z lepimi nauki, nego jih ukrotiš le na podlagi gesla "zob za zob". Zato pač smo v vojni. Kadar bodo tistemu kritiku ali "kolonarju" ubijali tam strice, tete, brate in sestere, bo morda tudi njemu zavrela kri in bo hrepenel po maščevanju.

Čitali smo, da je prišel v to deželo še en ubežnik iz Primorske, namreč dr. Ivan Čok, ki je utekel fašističnim rabljem. On je tržaški Slovenec, O dr. Čoku smo pred leti prilično čitali. Bilo je to v dobi, ko so se naši ljudje tam še smeli gibati in priznavati svoje poreklo. Dr. Čok se je ob prihodu sem našim ljudem predstavil in povedal tudi kako neprijazno se je vedla napram primorskemu vprašanju takratna jugoslovanska vlada.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Zaradi njegovega delovanja ga je vrgla za mesec dni v proslulo glavnačo in razpustila vse organizacije, ki so delovale za osvoboditev Slovencev izpod Italije.

Res žalostno je bilo skozi vseh 23 let v Jugoslaviji, da se ni nikoli pustilo v nji dati zamah gibanju, ki bi svetu pokazalo kolikšna krivica se je storila po prejšnji vojni slovenskemu narodu. Izrezali so mu nad pol milijona ljudi — namreč vse Primorske Slovence in večino Notranjcev a niso smeli ne tam ne v Jugoslaviji protestirati tako da jih bi svet slišal.

Ako je dr. Čok res poslan sem od jugoslovanske zamejne vlade v namen da deluje za osvoboditev našega naroda izpod Italije mu želimo uspeh.

Mogoče le pride dan ko se grobovi odpro in pridejo iz njih ponižani in razžaljeni, da kaznujejo svoje rablje in proglašijo svobodo. Lepše solnce jim bo zasijalo tedaj, solnce, kakor so ga opevali poeti Gregorčič, Kosovel, Bevč, Kostanjevič itd.

Slovenci imajo pravico živeti kot narod. Majhen kot je, ima kulturo, ki ga je držala pri življenju tudi v najhujših časih. Ničesar ga ni moglo uničiti, a prišel pa je v resno nevarnost še le pod fašizmom, ki postopa s podjarmljenci brutalnejše in bolj brezobzirno kot je še kdor koli doslej.

Popdarja se, da smo za obnoyitev Jugoslavije, ki naj bo demokratična in ljudstvo v nji res svobodno. Da, to je pravilno. Toda demokratične Jugoslavije ne bo drugače kot le, če postane vsa Evropa svobodna in da si bodo narodi v nji res sami določali svojo usodo in sodelovali drug z drugim. Če pa ostanejo podjarmljenja kot so po prejšnji vojni, tedaj tudi v bodoče ne bo svobode, razen na papirju, in še ta izgrine čim se spet dogodi vojna. Slovenci moramo biti oprezní, da se na prihodnji mirovni konferenci ne bo spet vadljalo za kožo našega naroda. Na klerikalizem se naj nikar nihče ne zanaša, ker ta ni ne prej, in ni sedaj uporištvu proti tiranstvu in nikakršno oporo. Prej bi se lahko reklo, da goji "kvizlinge" (razne Natlačene). V bodrilo pa nam je general Draža Mihajlovič; pod njegovim poveljstvom se bori tudi kakih 6000 Primorcev. Tvegajo vse, da se maščujejo nad krvniki slovenskega naroda in mu pribore svobodo.

V.

"tatovom počtenega imena". Walsh so namreč obdolžili, da pohaja v zloglasno hišo, a se je izkazalo, da je bilo tisto poročilo neresnično, oziroma, da se tiče nekega drugega "Walsha".

Casopisje v Švici je bilo do sedanje vojne svobodno. Udrihalo je po fašistih in Hitlerju dokler ni podjarmil Evrope. Ze pred več kot letom dni je vlada v Berlinu švicarski vladi namignila, da ne bo trpela "provokacij" švicarskega tiska. Ker pa so nekateri listi še tudi po tem rekli kaj "žaljivega" na Hitlerjev račun, je vlada v Bernu začasno ukinita dva socialistična lista. Da pa bi njen nastop izgledal nepristranski, je istočasno ustavila tudi en fašistični list.

Lakota na Grškem je čezdaje hujša. Ze nad 10.000 Grkov je pribežalo v Turčijo, več tisoč pa jih je na begu utonilo, ali pa so medpotoma obležali in poginili vsled glada. Turčija, ki je sama v stiski za živila, pomaga kolikor more, nekaj ladij živil in zdravil pa je poslal letos v Grčijo ameriški Rdeči križ. A vse to je ob tolikšni bedi kakor kaplja v morje. Grška zamejna vlada pravi, da utegnje to pomanjkanje živil biti usodno, ker vodi v uničenje grškega ljudstva.

Angleški letalci so dali Nemcem okusiti usodo, ki so jo doživeli pod nacijskimi napadi mesta Antwerp, Varšava, Beograd, London itd. Angleške bombe so nemško mesto Kolin skoro popolnoma porušile. To priznava tudi list Koelnische Zeitung. Kar niso uničile bombe, je dokončal požar, ki je vpepeljeval mesto več dni po napadu.

Poljedelski tajnik Claude Wickard je apeliral na farmarje, naj svojim hčeram ne dovolijo v mesta, nego jih pridržijo doma za delo na poljih. A dekleta bi rajše na delo v industrijo in v pisarne, kot pa delati od zore do mraka na farmah. Ker bo delavec na poljih letos zelo primanjkoval, bo oblast primorala tiste, ki so uposleni pri WPA, na kmetije in priporočiti tudi dijakom, naj porabijo počitnice z delom na farmah.

**SLOVENSKO-AMERISKI
DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK**

Priredil Leo Zakrajšek

Priporočamo ga vsem, ki še niso državljani, in onim, ki so že. Vsebuje za oboje bogato informativno gradivo in še posebno pouk za nedržavljanje. **Stane 50 centov.**

Naročila sprejema:
KNJIGARNA PROLETAREC
2301 South Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.
FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina postrežba — Cene zmerno — Delo jamčeno
Telefoni: CANAL 7172—7173
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K

**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI**

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicaga) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:
**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois**

Planned Economic Democracy

These words, "Planned Economic Democracy," constitute the title of a resolution to the forty-first annual convention of the British Labor Party by Harold Laski and adopted unanimously. In his address supporting the resolution Professor Laski made his meaning clearer by stating that it is time for the Labor Party to announce that it is "not merely a democratic party but a socialist party also."

THE MARCH OF LABOR

Illustration showing a robot labeled 'LABOR-SAVING MACHINERY HAS INVADED THE PICKET LINE'. Text includes: 'THE 1940 PROFITS OF SIX BIG U.S. CORPORATIONS AMOUNTED TO AN AVERAGE OF \$860 PROFIT ON EACH WORKER.' and 'IN 1900 ONE OUT OF SEVEN BOYS AND GIRLS WENT TO HIGH SCHOOL IN THE U.S.. IN 1930 ONE OUT OF TWO WENT.'

HOLD! ENOUGH!

How long are we going to tolerate outrageous calumnies against labor? How long must we submit to the abuse of those who fatten on the nation's dire need? Isn't it time that we resisted these scurrilous attacks, that we rejected these pious preachments these hypocritical wallings and moanings at our expense?

LOOKING AHEAD

By LEN DE CAUX Its wonderful what you can do with figures. A trim female figure exerts an attractive power exceeding that of 100 locomotives, it is estimated. It can divert tourist traffic from Florida to California or vice versa. Effectively displayed on a magazine cover, it can extract a million nickels or dimes from a million male pockets.

Gross Inconsistency of Labor's Foes

Two amazing contradictory proposals are pending before Congress. The House Judiciary Committee, urged on by Congressman Hobbs (Dem., Ala.) has favorably reported a bill broadening the anti-racketeering law so as to cover the activities of labor unions and their members.

Startling Figures

Operation of the Selective Service Act is providing the United States with fighting forces to battle on military fronts everywhere in the world. It is also exposing appalling weaknesses on the home front—weaknesses which seem unbelievable in this, the richest and most democratic nation on earth.

MILWAUKEE LEADER vs SOCIAL JUSTICE

Oscar Ameringer, the Mark Twain of a once united Socialist movement, rendered in his fellow comrades of the Milwaukee movement when he compared the late Socialist daily, the Milwaukee Leader, with Father Coughlin's Social Justice.

Taxes to beat the Axis—that's what the American people want. Enormous sums of money have to be raised without delay to supply our armed forces, and those of our allies, with all the weapons of war necessary for speedy victory.

THERE GOES MORALE AGAIN

Last week we were riding the crest of the morale wave. The Daily Worker and some of its fellow-traveling journals of political opinion assured us that the freeing of Earl Browder had made a veritable Superman out of all of us.

Farmer on Upgrade, But Don't Block Him

The Department of Agriculture announces that farm prices have "reached parity." That means the average prices received by farmers today will give them the same purchasing power they had from 1914 to 1914, inclusive.

EARL BROWDER AND NATIONAL UNITY

On the same day the American press carried the news that President Roosevelt had commuted the prison sentence of Earl Browder, Communist leader, a group of American citizens, headed by William Green, president of the American Federation of Labor, sent the following cable to the Polish embassy at Kuibishev, Soviet Russia:

HOW TO CHEAT YOUR COUNTRY

The Secretary of the Treasury Henry Morgenthau revealed that some corporate officials had engaged in "particularly unpardonable attempts to escape wartime taxation" by paying themselves or members of their families excessive salaries, rents, or bonuses.

WISDOM

When this war is over, "the one unforgivable sin," according to Milo Perkins, of Uncle Sam's Board of Economic Warfare, will be "idleness, whether of men, money or machines."

THIS IS PRETTY CLOSE TO TREASON

LABOR believes in a lot of liberty for everyone—even in war times—but a line must be drawn somewhere. For example, Dr. Gus W. Dyer, "professor of economics at Vanderbilt University," addressing a meeting sponsored by anti-union employers in Jacksonville, Fla., said:

THE PROBLEM OF DE GAULLE

In London Gen. Charles de Gaulle, head of the "Free French" forces, recently asked that the Allies treat his organization as a full-fledged government and war partner instead of an agency for recruiting French fighters.

What You Buy With WAR BONDS

The Aerial Camera for use on Scout and Observation and Reconnaissance planes is essential to both the Army and Navy air forces in planning battle formations and in obtaining information on enemy fortifications and movements.